

տոցէին: Տէտէնան 1867ին, իր վերջին իարիզ ուղևորութենէ վերադարձին էր որ յաջողեցաւ տեղւոյն արքունական տպարանէն նորահար գրածուլումի մեքենայ մը ձեռք անցընել և առաջին անգամ ըլլալով՝ փոխադրել զայն իզմիր. սակայն չկարողացաւ երբեք գործադրութեան դնել իր վերահաս երկարատեւ հիւանդութեան և 1868ին վաղահաս մահուան պատճառաւ:

(Շարունակելի)

ՅՈՎՀ. Ա. ԱՐԻԿԵԱՆ

ՀԵՏԱՔՐԲԱՎԱՆ ԾԱՆՈթՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ՄԸ ՄԱՆԸ

Լոնտոնայի մէջ վախճաններ է անգղիացի մեծ բնախօսը Sir William Payliss. սա գիտական աշխարհի ծանօթ է ջղային դրութեան, երակի ընդլայնումի և այլ ուսումնասիրութիւններով: Իւր զխաւոր գործը «Սկզբունք բնախօսութեան» տպարարուած 1914ին՝ որ աշխարհածանօթ դարձած է՝ չի սահմանափակուի լոկ գիտական ապացոյցներու վրայ, այլ ունի շատ հետաքրքրական ընդարձակ մաս մը ինքնակենսագրութեան:

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՎԻՐԳԻԼԻՈՍԻ

Մանդովայի մէջ քաղաքագետութեան ծախքով պիտի կանգնուի հոշականուն բանաստեղծին համար յուշարձան մը, Լուքա Պելլըամի Երեւակուտականին պատրաստած ծրագրին համեմատ: Արդէն սկսած են պեղումի առաջին գործերը Վիրգիլեան հրապարակին մէջ, Հիմը պիտի դրուի երեքուկէս մեղը խորութեամբ, ու զրեթէ 330 մեղը քառակուսի ընդարձակութիւն պիտի ունենայ: Յուշարձանը պէտք է լինայ 1926ին, և Մանդովա 1930ին պիտի կատարէ հանդիսաւոր կերպով հոյակապ քերթողին երկհազարամեայ տարեդարձը: Առաջին քարը դնելու հան-

դէսը կատարուած է սեպտ. 7ին՝ ներկայութեամբ իտալիոյ Նախարարապետին:

ՈՒՆԿԻԷՎԻՉ ԴԵՊ Ի ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Հներիկոս Սէնկիէվիչի մարմինը (- 1916 Նոյեմբ. 15 ի Վէլէյ), որ թաղուած էր կաթուղիկէ եկեղեցւոյ մը ներքնուղիին մէջ, իր գերեզմանէն հանելու և հայրենիք փոխադրելու համար Լեհաստանի մէջ կազմուած է մասնախումբ մը գիտնականներէ և գեղարուեստագէտներէ: Որոշուած է որ մարմինը պիտի փոխադրուի ներկայ տարւոյս Նոյեմբերին, որուն համար Լեհաստան մեծ ընդունելութիւն մը կը պատրաստէ:

ՀԱՍՈՍՈՒԿԱՆ ԳԻՒՏ

Անխանոյի (Նարուի) մէջ՝ այժմեան Զերմըկային Շէնքին քով գտնուի են յոյն - հռովմէական մեծղի բաղնիքի մը մասերը: Պեղումներն աշխուժութեամբ կը շարունակուին:

ՏԱՐԵԳՐԵ ՄԸ

Կէօթէի ծննդեան 175րդ տարեդարձը փառաւորութեամբ կատարուեց է Վէյմարի մէջ: Պաշտօնական տեղի ունեցեր է Արմպրուդի սրահին մէջ, ուր Բրօֆ. Ռէօդ « Կէօթէ » Ընկերակցութեան նախագահը ճառով մը ցուցադրեր է մեծ բանաստեղծին կեանքն ու գործը: Երկրորդ հանդէս մ'ալ կատարուած է Կէօթէի տան մէջ:

ԼԵՈՒ ՄԸ ՈՐ ՔԱՆԵԼ ԵՐ ՍԿՍԻ

Ռիմոյի (երկիր Կալէսի) հովիտը - ուր կը բնակի 100 հազար բնակիչ - կը գտնուի Դրոտրիվարահի մէջ լեռնային կոյտէն ջախջախուելու սպառնալիքին տակ, վասն զի անիկա սկսած է շարժիլ դէպի հովիտը՝ տեղատարափ անձրևներուն հետեանքով: Կացութիւնը շատ լուրջ նկատուած է, անոր համար ղրկուած են երկրաբաններ ու ձեռնհաս անձեր՝ քննելու համար դիրքը և վայրկենին պահանջած զգուշութիւնները տեսնելու:

ՓՈԽԱՆՑՈՒՄ ՍՐՏԻ ԲԱԲԱՌՄԱՆՑ

Նիւ Երրբի մէջ կարելի եղեր է փոխանցել սրտի բարախումները 2500 մղոն և լսուել է շատ որոշ կերպով բովանդակ երկրին մէջէն: Զիգակոյի Անթելի (Radiografia) կայարանին տեսուչը Մորկան Դաստման՝ զրաւ գործիքին ձայնը կալը (microfono) իր կուրծքին վրայ և այդ ոճով կրցաւ ուղղել եթերին մէջ իր սրտին բարախումները: Մի և նոյն ժամանակ անթելագրեց հետեւեալ խնդրերը, որպէս զի բոլոր լսողներն իրեն զրեն կրած տպաւորութիւնն ին: Եւ յիշատի կը ստանայ երկրին ամեն կողմերէն փորձին յաջողութեան վկայող. նամակներ, որոնք հասած են Բորդլանտէն, Մայնէն, Սանքայէն, Մոնիգայէն, ինչպէս նաեւ Քալիֆորնիայէն, Սասքզուէն և Գանատայի Քէպէքէն:

* * *

ԱՆՄԱՀԱՅԱՍ ԴԵՄԵՐ

Մահը տիեզերական է. բայց երանի անոնց՝ որոնք կը մեռնին՝ սակայն կ'անմահանան:

Համաշխարհային պատմութեան մէջ մենք կը հանդիպինք մի քանի տաղանդաւոր ուղեղներու, որոնք իրենց բեղմնաւոր գործունէութիւններով զիտական և դիւանագիտական աշխարհներու մէջ մէյմէկ լուսաւոյղ ջահեր են հանդիսացած: Թուենք մի քանիները.

Տըթ. Բալլըրտ. Ա. Մելիքըն, որ բնագիտութեան մէջ պատուաւոր մրցանակ շահեցաւ, այսինքն 40,000: Այս բաղաւալի մրցանակէն զատ ան տը եղաւ անմահանալի համբաւի մը, որ անգին է:

Տըթ. Ա. Ա. Մեյլըսըն ևս ստացած է նման մրցանակ մը բացատրելով լոյսի արագութեան ընթացքը: Նման մրցանակներ շահած են հետեւեալներն ևս:

Տըթ. Թիոտոր Ուիլիլմս Բիչըրտ՝ բնափարանական աշխատանքի համար: Տըթ. Ալիքս Քերրըշ՝ ղեղագործութեան համար:

Թիոտոր Ռուզվելտ, Էլիշեու Րուզ, և Վուսթոյ Ուիլիլմս՝ աշխարհի խաղաղութեան նուիրական աշխատանքին համար: Տըթ. Ալֆրետ Նոպլը, որ 1896ին մահաւ, թողած է 9.200,000 գումար մը, ատկէջ պիտի բաշխուին, տարեկան, որոշ գումարներ անոնց՝ որոնք զիտական և դիւանագիտական աշխարհներու մէջ կատարած են անմահանալի գործեր՝ ի շահ մարդկային բարօրութեան:

Ո՛վ է Ալֆրետ Նոպլը:

Ալֆրետ Նոպլը, ծնած է Շուեստիյ մէջ, Բախտի բերումով Մ. Նահանգները կուգայ և 1850էն մինչև 1854 կ'ուսանի իր ամբողջ կեանքը եղած է գիւտեր գտնել և արտադրել մահացուցիչ պայթուցիչներ:

1867ին Ամերիկայի մէջ մենաշնորհում ունեցած է Նայքո իլլիպրիկ և վառող շինել, ուրիշ անունով «Տինամիթ»։ Գործարաններ հիմնած է Նիւ-Երրբի և Սան-Ֆրանցիսկոյի մօտերը:

Քանի Նոպլըի հիմնարկութիւնը հաստատուած է՝ 108 անհատներ այդ հաստատութիւնէն նուերելը ստացած են: Գերմանիան ունի 20 հատ բնագիտութեան և քիմիաբանութեան համար: Ֆրանսան ունի 4, իսկ Մ. Նահանգները և Զուիցերիա՝ երեքական:

Նոյնպէս մրցանակ շահած են Շուէտացի հեղինակուհի մը՝ Սելմա Լանելըօֆ, Լեհաստանցի մը՝ Բնտիոմի գիւտ գտնողը՝ Մատամ Քիւրի և Պարօնիս Պերուհա՝ Աւստրալիացի հեղինակուհի մը*:

Կարճ տողերով պատկերացուցինք աշխարհի զիտական հսկաներէն միայն մի քանին, որոնց անունը ոսկի տառերով գրուած է համաշխարհային պատմութեան մէջ:

Կա՞յ արդեօք անմահութիւն մը որ այնքան բաղձալի եղած ըլլայ, որքան տիեզերական բնոյթ կրող անմահութիւն մը՝ որ վախճան չունի:

ՀՄԱՅՆԱԿ ՍՈՑԵՏՈՒ

* Պէտք չէ գանջ ընել յիշելու գոնէ Պլանիոյ Հմարնի Ուուրջը. Զմայիւնը, պատիւ և պարծանք հայ հանճարի. — Մ. Խ: